

pluss.

Slår alarm

MORO: VRANGSKRIVING 14
JUBILEUM: ALFRED HAUGE 26
BEATLES-VENN: JULIE EGE 32

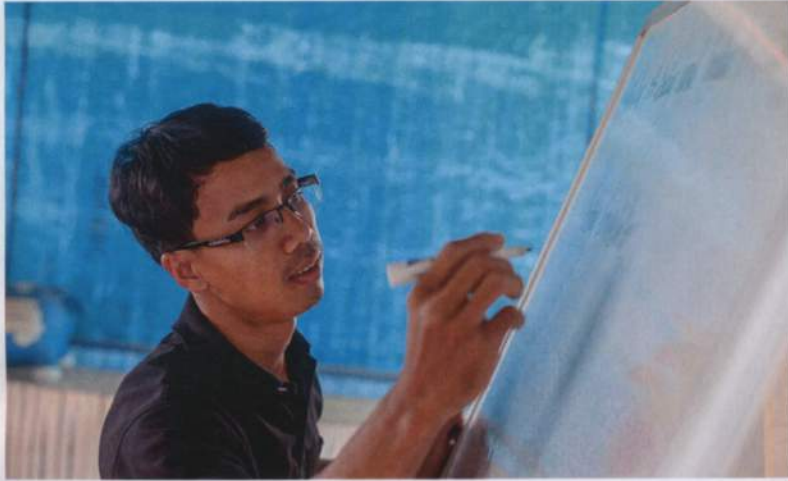
I Kambodsja er barnehjem blitt turistattraksjoner, advarer Katrine Solheim. Hun driver hotell i landet.

Uke 12,
lørdag
21. mars
2015

Advarer mot barnehjemsturisme

← **HOTELLET BABELS NÅVÆRENDE** manager Eath Imh blir den første i staben som fullfører en bachelorgrad som lærer. Babel betaler for Imhs utdanning, og til gjengjeld underviser han noen av de kvinnelige ansatte på hotellet i engelsk.

↳ **KATRINE SOLHAUG** vil bekjempe barnehjemsturisme ved å spre kunnskap om ansvarlig turisme. Her forteller hun norske utvekslingsstudenter om utfordringene i Kambodsja.

↓ **RESTAURANTEN MARUM** i Siem Reap drives i samarbeid med Friends International. Organisasjonen har jobbet med gatebarn og utsatte unge mennesker i Kambodsja siden 2005, og tilbyr disse yrkesopplæring og integrering i skolesystemet.

Katrine Solhaug fra Stavanger driver hotell i Kambodsja. Hun forteller om **barn som blir turistattraksjoner** og om frivillig arbeid ute av kontroll.

Tekst: Kine Haukali
Foto: Oyen Rodriguez

FOR FEM
år siden åpnet
Katrine Solhaug og
Simen Julner Babel Guest-
house. De er begge tilhengere
av langsiktige selvhjelps-
prosjekter, og er skeptisk
til korte, frivillige opp-
hold i utlandet.

KAMBODSJA

- **Innbyggere:** Cirka 14,8 millioner.
- **Offisielt språk:** Khmer.
- **Religion:** Buddhisme.
- **Historie:** Angkor ruinene ved Siem Reap består av flere hundre templer, med Angkor Wat som det mest kjente. Angkorriket oppstod på 800-tallet og var et av de mektigste kongerikene i Sørøst-Asia. Landet ble uavhengig fra Frankrike i 1953, og har siden den gang hatt grensekonflikter med både Thailand og Vietnam. Mellom 1975 og 1979 ble nær 2 millioner mennesker drept i landet, i regi av Pol Pot og den røde Khmer.
- **Klima:** Fra november til mars er det varmt og fuktig, med temperaturer på 25-30 grader. Regntid fra mai til oktober.

Kilder: Globalis, Wikipedia

➤ **MANGE BARN** fremtid står på spill i Kambodsja, hvor såkalt barnehjemsturisme er et eget begrep. Den 19. februar lanserte organisasjonen Friends International kampanjen «Don't create more orphans», som oppfordrer turister til ikke å besøke og donere penger til barnehjem. Barna på bildet er ikke barnehjemsbarn.

➔ **MUNKENE** i sine safranfargede kjortler på stille vandring i skumringen.

Tuk-tuk-turen fra flyplassen og inn til sentrum av byen Siem Reap er kort, men innholdsrik. Det er tut og kjøring som gjelder, og både høyre- og venstrekjøring er tilsynelatende akseptert, selv om de fleste velger førstnevnte. Det er desember og høysesong for turisme i Kambodsja. Langs hovedveien blinker de store luksushotellene om kapp. Et titalls mopeder, noen av dem lastet med hele familier, passerer oss. Som en Tetris-kloss beveger vi oss gjennom lyskryss og rundkjøringer, før sjåføren svinger av asfalten og inn på en mindre grusvei. I en bakgate i hjertet av sentrum, omringet av en tropisk hage, ligger Babel Guesthouse.

– **Du skulle** sett Kambodsja for syv år siden, da jeg flyttet hit. Det fantes verken hovedvei eller luksushoteller, og det var knapt en eneste bil å se i gatene. Så eksploderte turismen, forteller Katrine Solhaug fra Stavanger.

Hun smiler fra øre til øre og tar imot oss med åpne armer. Det er fem år siden Katrine og mannen hennes, Simen Julner, åpnet Babel her i Kambodsjas nest største by. Hotellet er noe litt utenom det vanlige – her promoter ansvarlig og miljøvennlig turisme, og de ansatte blir sponset med undervisning og utdanning.

Som Thailand, før det ble «mainstream». Slik beskriver erfarne backpackere dette lille landet i Sørøst-Asia, som er i ferd med å seile opp som regionens heteste reisemål. I 2010 hadde Kambodsja drøyt to millioner besøkende turister. På fire år er antallet blitt fordoblet. Siem Reap er landets raskest voksende by, mye på grunn av den nærliggende turistmagneten Angkor Wat. Landet har alt eventyrlyste ryggsekkreisende kan drømme om. Kulturarv, storbyliv, billig mat som tilfredsstillende smaksløkene, ubebodde øyer og urørte, kritt hvite strender.

Men Kambodsja er fremdeles preget av sin mørke historie. Så sent som på slutten av 70-tallet ble om lag en fjerdedel av befolkningen ofre for folkemordet i regi av Pol Pot og Røde Khmer. Det antas at nærmere to millioner mennesker ble drept, og blant de drepte var de fleste av landets akademikere, kunstnere og opposisjonelle.

Gjennom flere hundre år med konflikter har Kambodsja gått fra å være sentrum i et av Asias mektigste imperier til å bli et av Sørøst-Asias fattigste land. Kambodsja har store utfordringer knyttet til både miljø, infrastruktur og korrupsjon. Når landets økonomi nå skal stables på beina igjen, skjer det nesten utelukkende basert på turisme. Det er ikke uproblematisk, og de minste rammes hardest.

– **Barnehjemsturismen**, sukker Katrine. Begrepet er velkjent i Kambodsja. Foreldreløse barn

er «big business» for kyniske barnehjemsbestyrere. Barnehjem er blitt gjenstand for sightseeing. Noen turister fraktes direkte fra hotellet med buss. Andre verves på gaten.

De verste invitasjonene er motbydelige. «Vi inviterer til fullmånefest. Kom og dans med de små. Den første ølen er gratis,» står det på en flyer Katrine viser oss. Utenfor Folkemordsmuseet Tuol Sleng i hovedstaden Phnom Penh deler en uniformert mann ut en løpeseddel som etterlyser frivillige og donasjoner.

– **Vi har sett** mange eksempler på at pengene turistene legger igjen på barnehjemmene, går rett i lommen til bestyrerne. Mange av barna er ikke en gang foreldreløse. De er ofre for en industri og blir kastet ut på gaten så fort de kommer i tenårene, forteller Katrine.

Antallet barnehjem øker dramatisk. De største kambodsjanske organisasjonene som arbeider for barns rettigheter, hevder at barnehjemsturismen fører til at fat-

tige familier splittes. Frivillig arbeid ute av kontroll bidrar til at situasjonen forverres.

I Kambodsja går backpacking og bistandsarbeid nærmest hånd i hånd. Mange barnehjem opererer med «Drop in»-tider for gjennomreisende turister som vil «gjøre en forskjell». En time, en dag eller en uke – du bestemmer selv hvor lenge og hvor mye du vil bidra. Barna blir hele tiden knyttet til nye omsorgspersoner, som forsvinner like fort som de kom. Idealisme, mener noen. Selvrealisering, hevder andre. For Katrine er begrunnelsen uvesentlig.

– Som turister må vi uansett være bedre enn dette. Dette er traumatiserte barn, ikke turistattraksjoner.

Katrines egen reise begynte med et kinobesøk. Hun var 18 år, hadde nettopp flyttet fra Stavanger til Oslo, og skulle ta fatt på sosionomutdannelsen. Men først skulle hun se filmen «The beach», blockbusteren og eventyrthrilleren som både skildret kommersiell backpacking og jakten på det ukjente og eksotiske.

– Den filmen forandret livet mitt. Det høres kanskje klissete ut, men det er jo sant, ler hun.

TURISME KAMBODSJA

→ **ANGKOR WAT** er det mest berømte tempelet i ruinbyen Angkor. Det anses for å være det arkitektoniske høydepunktet i den klassiske khmerkulturen, og mange kaller det verdens åttende underverk.

↳ **TONLÉ SAP** er en kombinert innsjø og elv som er svært viktig for Kambodsjas landbruk og innlandsfiske.

Alle planer ble skrinlagt den kvelden. Studiene fikk vente, først skulle hun reise et år, eller kanskje to. Finne seg selv og oppleve verden. To år ble til tre, som ble til fem, som ble til ti. Katrine var på reisefot i nesten 12 år. Hun har besøkt over 50 land. Hun har bodd, studert og jobbet i land som Spania, Mexico og Nicaragua, og snakker flere språk. Men da hun landet i Kambodsja for syv år siden, ble ryggsekken lagt på hyllen.

– Jeg drev et hotell her på oppdrag fra en tidligere lærer. Det var et slags hjelp til selvhjelp-prosjekt. Hotellets ansatte fikk undervisning i engelsk, og målet var at de hele tiden skulle stige i gradene. De startet gjerne med å vaske gulv, men kunne ende opp som driftssjef, før de kanskje

sluttet og startet for seg selv. Det var som en praktisk skole, og jeg falt veldig for denne måten å jobbe på.

Hun falt også for landet og befolkningen, og valgte å bli boende i Kambodsja. Da Katrine og Simen bestemte seg for å åpne eget hotell, videreutviklet de opplegget til Katrines tidligere lærer. Samtidig opprettet Katrine «Solhaugfond» hjemme i Norge, med god drahjelp fra sin far John-Daniel Solhaug.

I dag finansierer fondet blant annet Babels utdanningsprogram, som sponser engelskundervisning for alle de ansatte på hotellet. Noen ansatte får også dekket kostnadene til høyere utdanning. Hotellets nåværende

manager Eath Imh, blir den første i staben som fullfører en bachelorgrad som lærer.

- **Forhåpentligvis** tar han en mastergrad også. Vi håper at han kanskje vil jobbe som rektor når han er ferdig. Målet vårt er at Babel blir et steg på veien til høyere utdanning eller egne prosjekter for våre ansatte. Flere hoteller burde drives på denne måten. Hjelp til selvhjelp er det eneste som vil fungere på lang sikt, mener Katrine.

Forskjellen på god og dårlig bistand, samt hvordan vi påvirker landene vi besøker som turister, er blitt en fane-sak for Katrine. For tre år siden startet hun Globalstudies, i samarbeid med Universitet i Stavanger, som tilbyr 30

studiepoeng i økoturisme. Hun er en forkjemper for langsiktige selvhjelpsprosjekt, og er kritisk til frivilligheten som herjer i Kambodsja.

- **Kortvarig frivillig arbeid** er noe av det verste jeg vet. Det er fantastisk at folk har lyst til å hjelpe,

men korte opphold kan gjøre mer skade enn nytte. Det har vi dessverre sett mange eksempler på i dette landet. I 2012 avslørte TV-kanalen Al Jazeera ved hjelp av skjult kamera en rekke alvorlige sider av barnehjemsturismen i Kambodsja. Journalistene utga seg for å være vanlige turister, og de var knapt kommet inn porten på det første barnehjemmet før de ble bedt om å undervise de eldste barna i engelsk. Da de senere ba bestyreren om å få låne med seg noen av barna på en privat tur i byen, var svaret: «Ta dem dere vil ha.»

Forferdelig, men ikke overraskende, mener Katrine. Flere av de store, norske organisasjonene som formidler frivillige opphold i Kambodsja, avsluttet sine samarbeidsavtaler med samtlige av landets barnehjem i kjølvannet av Al Jazeeras dokumentar og skriviene som fulgte.

– Norske organisasjoner har ofte gode rutiner og krever også at de som skal arbeide med barn, kan vise frem plettfri vandelsattest. Men det er mange useriøse aktører i denne bransjen, og det er lett å bli lurt. Selv for oss som bor her, er det vanskelig å vite hvem man kan stole på. Barnehjem og skoler med åpne dører for frivillige, uten krav til verken kvalifikasjoner eller vandel, er et paradys for pedofile, forteller en frustrert Katrine.

Ifølge organisasjonen Action Pour Les Enfants (APLE), er 115 utledninger dømt for seksuelle overgrep

mot barn i Kambodsja mellom 2003 og 2014. Langt flere har hatt status som mistenkt, og man regner med store mørketall.

Ansvarlig turisme er en nøkkel til endring, mener Katrine.

– Jeg har inntrykk av at mange turister og frivillige er lykkelig uvitende. De fleste som donerer penger til barnehjemmene, vet ikke at barnehjemsturismen er en industri. Vi kan bli mye flinkere til å være ansvarlige turister.

Med Google som hjelpemiddel er det lett å skaffe seg informasjon. Treffene er mange: Rapporter, oversikter og anbefalinger dukker opp på skjermen. På nettstedet thinkchildsafe.org har de største organisasjonene i Kambodsja, i samarbeid med Unicef, publisert en lang liste over organisasjoner man trygt kan støtte som turist – organisasjoner som arbeider for å bekjempe barnehjemsturisme. Gjennom de samme organisasjonene finner vi enkelt informasjon om hvilke hoteller og restauranter som er deres partnere i kampen mot barnearbeid.

– **Vi bør tenke** litt lenger enn beliggenhet og standard, spesielt når vi er turister i fattige land. Å besøke prosjekter og organisasjoner som jobber for og med lokalbefolkningen, er noe av det aller viktigste vi kan gjøre som turister. Alle kan ikke forandre verden. Noen ganger er det beste alternativet å støtte dem som gjør det.

Vær en ansvarlig turist

- **Friends International** er en ledende organisasjon i Sørøst-Asia. Den arbeider med å skape en fremtid for utsatte barn og ungdommer i Kambodsja. Datterorganisasjonen ChildSafe sprer kunnskap om barns rettigheter til lokale bedrifter.
- **Fra 2005** og frem til i dag har ChildSafe undervist og sertifisert 5800 bedrifter og personer i å beskytte barn mot overgrep. Ifølge disse organisasjonene er dette det viktigste besøkende kan bidra med, i kampen mot barnehjemsturisme:
- **Sjekk vår liste** over ChildSafe-medlemmer før du reiser til Sørøst-Asia og hold utkikk etter ChildSafe-logoen. Støtt disse bedriftene.
- **Ikke gi penger** til barn som tigger, og unngå å kjøpe ting eller mat fra mindreårige selgere. Dette holder dem på gata og setter dem i fare. Hvis du virkelig ønsker å hjelpe, skal du oppsøke de organisasjonene som arbeider for å gi disse barna og deres familier en bedre fremtid.
- **I mange land** kan du kjøpe produkter laget av foreldre eller ungdom i opplæring, under forsvarlige arbeidsforhold. Besøk www.childsafe-international.org/products.asp for å lese mer om disse prosjektene.
- **Ta avstand** fra situasjoner og handlinger som kan føre til utnyttelse av barn. Vær oppmerksom på at enkelte «turistatraksjoner», som for eksempel besøk på barnehjem eller i slummen, utnytter barns sårbarhet i økonomisk vinning.
- **Hold øynene åpne.** Hvis du ser et barn i fare eller i en mistenkelig situasjon, skal du ikke nøle med å varsle politi, sykehus eller hjelpeorganisasjoner i nærheten. Husk at mistanke om seksuelle overgrep også kan rapporteres direkte til Interpol.

← **TURISTBYEN** Sihanoukville ligger sør i Kambodsja, med kystlinje mot Thailandsgulven. Herfra er turen kort ut til en rekke bebodde og ubebodde øyer, omringet av krystallklart vann.